

INSTITUT
PI
XXX.L
AR

Institut društvenih znanosti
Institute of Social Sciences
IVO
PILAR

Predstavljanje rezultata istraživačkog projekta **KiDiCoTi** – Digitalni život djece nižih razreda osnovne škole i njihovih obitelji tijekom izolacije zbog pandemije uzrokovane virusom COVID-19.

U veljači 2020. godine u Hrvatskoj se pojavio prvi zabilježen slučaj bolesti uzrokovane virusom COVID-19, a 13. ožujka 2020. privremeno su zatvoreni dječji vrtići, osnovne i srednje škole. Ubrzo nakon toga odlukom Stožera civilne zaštite zatvorena je i većina poslovnih subjekata, poput kafića, restorana, teretana, javnih i privatnih poduzeća, osim ako nije riječ o onima čiji rad je neophodan za normalno funkcioniranje stanovništva. Sve do 11. svibnja 2020. učenici osnovnih škola školovali su se od kuće, a

njihov život, kao i život njihovih obitelji uvelike je ovisio o upotrebi digitalne tehnologije. Djeca su se školovala, a roditelji radili, kupovali, vježbali, komunicirali i zabavljali se uz različite uređaje digitalne tehnologije. Ranija istraživanja pokazuju kako povećanje vremena provedenog pred zaslonima uređaja povećava vjerojatnost pojave negativnih on-line iskustava kod djece u dobi od 9 do 16 godina (Livingstone i sur., 2011.).

Pod vodstvom *Centra za združena istraživanja Europske komisije*, skupina europskih istraživača organizirala je zajednički istraživački projekt s ciljem dubljeg proučavanja i razumijevanja dječje upotrebe digitalne tehnologije u tom izazovnom razdoblju. U Hrvatskoj su istraživanje provele znanstvenice s Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar te Kliničkog bolničkog centra Osijek - dr. sc. Marina Kotrla Topić i dr. sc. Marina Perković Kovačević. Usmjerali su se na djecu u dobi od 6 do 12 godina, ali i njihove roditelje. U kvalitativnom istraživanju koje je obuhvaćalo dubinske intervju s 10 obitelji u svakoj od 15 europskih zemalja koje su se uključile u istraživanje, nastojalo se istražiti kako djeca koriste uređaje digitalne tehnologije tijekom izolacije te kako se ta upotreba promijenila u odnosu na ranije razdoblje. Nadalje, nastojalo se ispitati kakva je percepcija upotrebe digitalne tehnologije tijekom izolacije i kod djece i kod roditelja te koliko se promijenila u odnosu na ranije, kao i kakva su očekivanja djece i roditelja u pogledu budućnosti.

Povodom Dana sigurnijeg interneta, 9. veljače 2021. Institut Ivo Pilar, područni centar Osijek, kao jedan od partnera u provedenom istraživanju, predstavlja ključne rezultate provedenog istraživanja, a slično predstavljanje paralelno se organizira u svim europskim zemljama sudionicama ovog projekta. Ovom prilikom predstavljamo najvažnije spoznaje do kojih smo došli u pogledu dječjeg korištenja uređaja digitalne tehnologije tijekom izolacije s posebnim osvrtom na proces obrazovanja putem on-line servisa. Istraživanje je usmjereno na djecu u nižim razredima osnovne škole, a provedeno je nepredvidivo nakon završetka izolacije, u drugoj polovini svibnja i početkom lipnja 2020.

Ključni rezultati:

1. Tijekom izolacije u svim se obiteljima povećalo vrijeme koje djeca provode uz uređaje digitalne tehnologije, ali u različite svrhe. U nekim je obiteljima to povećanje vezano uz školske obaveze, u nekima za zabavu, a u nekima za obje vrste aktivnosti. Roditelji su uglavnom zabrinuti zbog takvog povećanja upotrebe uređaja DT, ali smatraju kako nisu imali izbora te nisu bili u mogućnosti značajnije smanjiti dječje korištenje DT.
2. Djeca uglavnom uživaju u ovom povećanju vremena pred zaslonima uređaja kada je u pitanju zabava, ali ne toliko i kada je u pitanju ispunjavanje školskih obaveza.
3. Većina djece usvojila je neke nove digitalne vještine, a one ovisno o tome što su učitelji tražili da savladaju za školu. Primjerice, naučili su koristiti Zoom aplikaciju, snimiti video materijal pametnim mobitelom, poslati mail, napraviti PPT prezentaciju i sl. U drugim područjima napredak je u tom pogledu slabije izražen što znači da su djeca digitalnu tehnologiju manje koristila za primjerice kreativno stvaranje sadržaja.
4. Teret i zahtjevnost obrazovanja na daljinu varirali su od djeteta do djeteta ovisno o zahtjevima učitelja razredne nastave. Također, varirao je stupanj u kojem se školovanje oslanjalo na upotrebu digitalne tehnologije. Ovo je vjerojatno posljedica različitih digitalnih vještina učitelja, kao i njihovog interesa za razvoj vještina u ovom području, a situacija se u tom pogledu ponekad mijenjala s vremenom.
5. U pogledu upotrebe digitalne tehnologije za školovanje na daljinu, razlikujemo između: 1) upotrebe DT za primanje zadataka od učitelja i slanje ispunjenih zadataka na pregled i kontrolu te (2) upotrebu digitalne tehnologije za praćenje on-line nastave ili izvršavanje zadanih zadataka. Sva djeca u istraživanju češće su digitalnu tehnologiju koristila za primanje i slanje zadataka, a rjeđe za njihovo izvršavanje. Budući da su učitelji najčešće zadatke slali na e-mail ili pametni mobitel roditelja, uljučenost roditelja u proces obrazovanja bio je i nužan i ključan tijekom ovog razdoblja.
6. Budući da su se djeca školovala od kuće, primjetan je gubitak jasnih granica između upotrebe uređaja DT za školske obaveze i za zabavu, a teret dječjeg digitalnog obrazovanja i razvoj medijske pismenosti pada na roditelja. Djeca, kao ni njihovi roditelji nisu bili pripremljeni za ovakav oblik školovanje te su i jedni i drugi morali savladavati nove digitalne vještine. Roditelji su ti koji su morali savladati upotrebu novih aplikacija za komunikaciju s učiteljima te tome podučiti djecu, istodobno služeći kao tehnička podrška ukoliko neki dio tog procesa ne funkcionira.

7. Dio roditelja požalio se na nedostatak vremena i energije koji su često pratili njihove pokušaje da paralelno rade i pomažu djeci sa školskim obavezama tijekom ovog izazovnog razdoblja.
8. Dio roditelja izrazio je zabrinutost u pogledu kvalitete obrazovanja tijekom nastave na daljinu, posebice u usporedbi s uobičajenim tipom nastave u školi. Smatraju kako je škola na daljinu bila posebno zahtjevna za djecu, ali i za roditelje, koji su usmjeravali djecu u izvedbi zadanih zadataka, a istodobno se pribojavaju oko toga kakvi su dugoročni rezultati u pogledu naučenog.
9. Nijedno dijete u istraživanju nije iskusilo negativna on-line iskustva tijekom korištenja uređaja DT, ali je nekoliko roditelja spomenulo neke manje incidente poput zoležnosti neprimjerenim reklamama i sl.
10. Unatoč zabrinutosti roditelja oko negativnih posljedica povećane upotrebe DT kod djece, većina roditelja na digitalnu tehnologiju u navedenom razdoblju gleda pozitivno i često je opisuju kao „spasitelja“ u ovom izazovnom razdoblju. Svjesni su kako im je upravo DT omogućila školovanje, rad, kupovinu, komunikaciju i zabavu iz vlastitog doma i na tome su zahvalni. Mnogi od njih ukazuju na novoosvijestenu važnost koju digitalna tehnologija ima u današnjem društvu u pogledu broja aktivnosti koje o njoj ovise.

Preporuke:

- Rezultati provedenog istraživanja pokazuju kako je teret dječjeg obrazovanja u velikoj mjeri pao na leđa roditelja, koji često nisu za to bili pripremljeni. Iako većina roditelja smatra da su se u konačnici dobro snašli u novoj ulozi, često su se osjećali preplavljeni dnevnim obavezama posebno oko dječjeg ispunjavanja školskih zadataka i pravovremenog slanja uradaka na pregled učiteljima. Stoga u slučaju budućih sličnih izolacija uslijed pandemije preporučamo osiguravanje podrške za roditelje u pogledu jačanja njihovih digitalnih kompetencija.
- Nadalje, preporuča se da se uslijed eventualnih sličnih situacija, barem jedan dio nastave na daljinu i za učenike nižih razreda osnovne škole organizira na drugačiji način, primjerice, sudjelovanjem učenika u nastavi na daljinu u realnom vremenu putem neke od dostupnih digitalnih platformi, a ne samo slanjem zadataka. U skladu s time preporuča se da odgovorne institucije osiguraju uređaje digitalne tehnologije i tehničku podršku za njihovo korištenje za sve učenike.
- Naposljetku, iako to nije bio cilj provedenog istraživanja, važno je za potpuno razumijevanje ove i sličnih situacija uzeti u obzir i perspektivu učitelja razredne nastave.